

# ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

## ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

### ԳԷՈՐԳ ՏԷՐ-ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ

Մաշտոցեան Մատենադարանի ձեռագրական հաւաքածուները  
(ժողովման պատմութեան համառօտ ուրուագիծ).....5

### ՄԱՐԻՆԵ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Ղազար Ջահկեցու «Գիրք աղօթից»-ի 1742-1744 թթ.  
տպագրված տարբերակները .....32

## ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԱԶԳԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

### ԿԱՐԵՆ ՄԱԹԵՎՈՍՅԱՆ

Ներսէս Շնորհալու ծննդյան թվականն ըստ  
իր եղբորորդի Գրիգորի հիշատակարանի .....44

### ԱՐՄԵՆ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Հայոց հնագոյն թաղման ծեսերը  
(ըստ ազգածին ավանդության տվյալների).....56

### ԶՈՀՐԱՔ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Պատեր և պարիսպներ. մասնավորի ու հանրայինի միջև  
սահմանները Կիլիկյան Հայաստանի փառափայլին միջավայրում.....68

### ՀԱՅԿ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՅԱՆ

Ինչո՞ւ, ե՞րբ և որքա՞ն են ուտում «Սասնա ծռեր»  
Էպոսում ու միջնադարյան գրականության մեջ. սնունդն ու ծեսը .....81

### ՍԱՄՎԵԼ ՌԱՄԱԶՅԱՆ

Անի փառափ կործանման մասին թուրքական  
ավանդազրոյցը և դրա հայկական արմատները.....108

### ՀԱՅԿԱԶ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ, ՀԵՆՐԻԿ ԽԱԶԱՏՐՅԱՆ

Մարդաբանություն գործակալությունը և մարդաբան պաշտոնյան.....129

### ԱՇՈՏ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Հայ պատմագրության ուսումնասիրման փառափայլան դիտանկյան  
ներածական հարցեր.....158

## ԲԱՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆ

### ՌՈՒՋԱՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

- ԺԳ դարում ընդօրինակված  
«Բանֆ իմաստասիրաց»-ի չորս տարբեր բնագիր ..... 189

## ԱՐՎԵՍՏ

### ՇՈՂԱԿԱԹ ԴԵՎՐԻԿՅԱՆ

- Գրիգոր Նարեկացու տեսիլի պատկերագրությունը  
(Մանրանկարներից մինչև Մխիթարյան  
հայրերի հրատարակությունների փորագրանկարներ) ..... 204

### ԼՈՒՍԻՆԵ ԲԱՐՍԵՂՅԱՆ

- «Հաղորդությունը» Թորոս սարկավազի և Թորոս Տարոնացու  
մանրանկարներում ..... 216

## ՀՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆ

### ԱՐՄԱՆ ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆ, ԴԻԱՆԱ ՄԻՐԻՋԱՆՅԱՆ

- Սանահինի արքայական-իշխանական հանգստարանները  
Զափարյանների տապանատան հնագիտական  
պեղումների համապատկերում ..... 225

### ՄԵՐԻ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

- Սրվելի վանական համալիրը  
(2021-2022 թթ. պեղումների արդյունքներ) ..... 235

## ՀՐԱՊԱՐԱԿՈՒՄ

### ԱՐՏԱԿ ՄԱՂԱՅԱՆ

- Արցախի բնակավայրերն ըստ Երուսաղեմի  
ս. Հակոբյանց վանքի նվիրակի հաշվետումարի ..... 252

## ԳՐԱՆՈՍՈՒԹՅՈՒՆ

### ԱՐՈՒՍՅԱԿ ԹԱՄՐԱԶՅԱՆ

- Արամ Քերովբեան, *Զայն Յանապատի. եկեղեցական  
երաժշտության բարեկարգումը ԺԺ. դարու վերջաւորութեան,  
Ակն ընկերակցութիւն, Փարիզ, 2017* ..... 271

---

**ՄԱՀԱՆՈՍԱԿԱՆՆԵՐ**

|                                                                |            |
|----------------------------------------------------------------|------------|
| <b>Տաթևիկ Մանուկյան, Գեվորգ Տեր-Վարդանյան (1951-2023).....</b> | <b>294</b> |
| <b>Կարեն Մաթևոսյան, Վարդան Դեվրիկյան (1964-2023) .....</b>     | <b>301</b> |
| <b>Լինա Պիրադովա, Հայդե Բուշնաուզեն (1939-2023).....</b>       | <b>309</b> |
| <br><i>ԲԱՆԲԵՐ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ հանդեսի հոդվածների</i>              |            |
| <b>ձևավորմանը վերաբերող պահանջներ .....</b>                    | <b>311</b> |

## CONTENTS

### BIBLIOGRAPHY

#### **Gevorg Ter-Vardanyan**

The Manuscript Collections of Mashtots Matenadaran .....5

#### **Marine Sargsyan**

The Versions of the *Prayer Book* by Ghazar Jahkets'i  
Printed in 1742–1744 .....32

### HISTORY AND ETHNOGRAPHY

#### **Karen Matevosyan**

The Date of Birth of Catholicos Nersēs Shnorhali  
according to the Colophon of his Nephew Grigor .....44

#### **Armen Petrosyan**

Funeral Rites of Earliest Armenians  
(According to Ethnogenic Tradition) .....56

#### **Zohrab Gevorgyan**

Walls and Fences: Boundaries between the Private  
and Public in the Urban Environment of Cilician Armenia .....68

#### **Hayk Hambardzumyan**

Why, When and How Much They Eat in the Epic  
"Sasna Tsrer" and in Medieval Literature? Food and Ritual .....81

#### **Samvel Ramazyan**

The Turkish Legend about the Destruction of the  
City of Ani and its Armenian Roots .....108

#### **Haykaz Gevorgyan, Henrik Khachatryan**

The Office of Mardpetut'yun and the Mardpet Official .....129

#### **Ashot Sargsyan**

Introductory Issues Related to the Study of Armenian  
Historiography from the Political Aspect .....158

## PHILOLOGY

### Ruzan Poghosyan

- Four Different Copies of “Sayings of Philosophers”  
from the 13th Century.....189

## ART

### Shoghakat Devrikyan

- Iconography of Grigor Narekats‘i’s Vision  
(From Miniatures to Engravings of Mekhitarists’ Publications).....204

### Lusine Barseghyan

- Communion of the Apostles in the Miniatures  
of T‘oros the Deacon and T‘oros Taronats‘i.....216

## ARCHAEOLOGY

### Arman Nalbandyan, Diana Mirijanyan

- Sanahin as a Royal and Princely Cemetery.....225

### Meri Safaryan

- The Monastery Complex of Srvegh (Results of excavations 2021–2022).....235

## PUBLICATION

### Artak Maghalyan

- The Settlements of Artsakh according to the Donation  
Book of the Saint James Monastery of Jerusalem.....252

## BOOK REVIEW

### Arusiak Tamrazian

- Aram Kerobian, *A Voice in the Wilderness. Reform of the Church  
Music in the Late 19th Century*, Paris, 1917.....271

## OBITUARIES

- Tatevik Manukyan**, Gevorg Ter-Vardanyan (1951-2023).....294

- Karen Matevosyan**, Vardan Devrikyan (1964-2023).....301

- Lina Piradova**, Heide Buschhausen (1939-2023).....309

## СОДЕРЖАНИЕ

### БИБЛИОГРАФИЯ

#### Геворг Тер-Варданян

Рукописные собрания Матенадарана им. Маштоца..... 5

#### Марине Саргсян

Версии «Молитвенника» Казара Джахкеци,  
напечатанная в 1742-1744 гг. .... 32

### ИСТОРИЯ И ЭТНОГРАФИЯ

#### Карен Матевосян

Дата рождения католикоса Нерсеса Шнорали согласно  
памятной записи его племянника Григора..... 44

#### Армен Петросян

Похоронные обряды  
древнейших армян (по данным этногонического предания)..... 56

#### Зограб Геворгян

Стены и заборы: границы  
между частным и общественным в городской  
среде Киликийской Армении..... 68

#### Айк Амбарцумян

Почему, когда и сколько едят в эпосе «Сасунские удалцы»  
и в средневековой литературе? Еда и ритуал..... 81

#### Самвел Рамазян

Турецкое предание о разрушении города  
Ани и его армянские корни..... 108

#### Айказ Геворгян, Генрик Хачатрян

Ведомство *мардпетутюн*  
и должность *мардпета*..... 129

#### Ашот Саргсян

Размышления об изучении армянской  
историографии в политическом аспекте..... 158

### ФИЛОЛОГИЯ

#### Рузан Погосян

Четыре разные рукописи  
“Изречений философов” XIII века..... 189

## ИСКУССТВО

### Шогакат Деврикан

Иконография видения Григора Нарекаци  
(от миниатюр до гравюр изданий Мхитаристов).....204

### Лусине Барсеян

“Причащение апостолов” в миниатюрах Тороса Дьякона  
и Тороса Таронаци.....216

## АРХЕОЛОГИЯ

### Арман Налбандян, Диана Мириджанян

Санаин как царская и княжеская усыпальница.....225

### Мери Сафарян

Монастырский комплекс  
Срвег (результаты раскопок 2021-2022 гг.).....235

## ПУБЛИКАЦИЯ

### Артак Магальян

Поселения Арцаха согласно книге пожертвований  
иерусалимского монастыря свв. Иаковов.....252

## РЕЦЕНЗИЯ

### Арусяк Тамразян

Арам Кербоян, *Глас в пустыне. Реформа церковной  
музыки в конце XIX века*, Париж, 2017.....271

## НЕКРОЛОГИ

Татевик Манукян, Геворг Тер-Варданян (1951-2023).....294

Карен Матевосян, Вардан Деврикан (1964-2023).....301

Лина Пирадова, Хайде Бушхаузен (1939-2023).....309